

стр. III) Муктедиръ (въ края на XI вѣкъ) билъ даже обработвалъ научно турския езикъ. — Отъ това може да се заключи, че и ибн-Фодланъ ще се е разговарялъ съ българския царь Алмусъ по турски, па и писмото на Халифа ще е било съставено на тоя езикъ, нѣщо което се доказва и отъ обстоятелството, че нигдѣ въ извѣстието на ибн-Фодлана, не се казва, че той е ималъ нужда отъ прѣводачъ, когато това изрично се твърди въ извѣстията му за сношенията съ руситѣ.

На *Френовитъ* изслѣдвания се основаватъ двѣ статии върху волжскитѣ българи, изгзели въ 1836. год., едната отъ *В. Григорьева*, въ „Библиотека для чтенія, журналъ словесности, наукъ, художествъ, промышленности, новостей и моды“ т. XIX, III, наука и художество р. 1.—32. „*Волжскіе Булгары*“ (Сжщото въ Сборн. „Россия и Азія“, р. 95.), другата отъ *П. Кенпезъ* въ Журналъ Мин. Нар. Просв. Оуб. (№ X.) „*О волжскихъ Булгарахъ*“, р. 64.—80. И двѣтъ обаче не внасятъ нищо ново въ науката.

Кенпезъ обръща повече внимание на политичнитѣ сношения на руситѣ съ българитѣ, а досѣжно въпроса: какви са били по произходъ тия българи, историята на които той съобщава твърдѣ накратко и която е била въ такава тѣсна свързка съ историята на отечеството му, той се задоволява да отговори само, че на тоя въпросъ „еще нѣтъ удовлетворителнаго отвѣта“ (р. 73). *Кенпезъ* не привежда даже *Френовитъ* съображения. Сжщо не става нигдѣ дума и за езика на българитѣ.

По-обстойна е статията на *В. Григорьева*, но и неговата главна дѣль е да популяризува между широката публика *Френовитъ* заблѣжителни изслѣдвания — да покаже само отъ коя страна трѣбва сега да се гледа на прѣдмета и на какъ трѣбва да бъдатъ насочени издирки.

По-подробно засѣгатъ въпроса за произхода по-специално на волжскитѣ българи *Сенковскій* въ „Энциклоп. словарь Плюшара“ подъ д. *бумаръ* и *Савельевъ*, който въ своя дѣвентъ и днесъ трудъ „*Мухаммеданская нумизматика*“, Спб. 1847. си е усвоилъ собствено безъ никакви възражения възгледитѣ на *Сенковскій*. И двамата се опиратъ главно на *Френовитъ* изслѣдвания, но въ нѣкои отношения сж по-самостойни, особено въ въпроса за етничния съставъ на българитѣ. *Сенковскій* (и *Савельевъ*) приематъ съ *Френа*, че като народъ българитѣ прѣдставятъ смѣсъ отъ тритѣ раси: славянска, финска и турска, обаче докато *Френъ* полага въ основата на тая амалгама финския елементъ, *Сенковскій* и *Савельевъ* считатъ за най-силна стихия въ тая смѣсъ *турската*, а за культурно най-значителна — славянската, която населявала прѣдимно главния градъ и могла да повлияе даже върху националността на *турската* династия. И двамата, подобно на *Френа*, изхождатъ главно отъ *езиковитѣ* остатъци въ лични и топографски имена, титли и пр. *Б.тваръ* у ибн-Фодлана е несъмнѣно *владавацъ*. „Въстановката на *Сенковскій* е толкова по-правдоподобна, че думата *владавецъ* сѣществува и до сега въ езика на дунавскитѣ българи: въпрочемъ вещацитѣ на арабския